

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVII
ч. 13 – 16

18. априля 2007
ціна 6,- Ск

Не дочекав есь ся далшой книжки. Перебач.

(Прощальний выступ у Домі смутку в Пряшові, 23. 3. 2007, перед выпроваджінём на послідню путь ПгДр. Михайла Гиряка, к. н.)

Дорогы діти, важна родина, близки камарата і вшыткы притомны!

Днесь сьме ся ту зышли, жебы сьме выпровадили на послідню путь нам близкого Михайла ГИРЯКА, котрого сьме вшыткы знали і з котрым сьме ся довгы рокы стрічали. Про ёго сполупрацювників, што цілий жывоут ся мукарять із бильм папірём, жебы на нїм ся обявило штось валушне нелем про сучасників, але, може, і про потомків, є ёго кончіна про нас завершінём сполупрацы з ним, а про нёго – недокінчїна планів, котры іщі на поли літературы і публіцистікы мав. Зато тот назва на зачатку, бо она выражать реалность днешнёго дня, а єдночасно є великов вычитков, же ся нам не подарило му в послідніх днях жывоута, підломленого тяжков хворотов, зробиши, може, послідню радость. Другый том ёго Бібліографії русиньских народных співанок і народной творчости Русинів выходного Словенска так зїстав недокінченый у друкарни. Перебач, Михайле, не стали сьме про Тебе зробиши тоту послідню службу. Но наїсто будеш ся зверьху на нас позерати, ці Твоє діло у формі красной книжки узріє світло світа. Зробиме вшытко, жебы так было.

Жывоут утікать, як сполошаний кінь, а ани не встигаєме жыти, не встигаєме ся частіше стрічати, не встигаєме веце міджі собов побісїдовати, не встигли сьме Тя ани навщівити в шпыталю... То смутне, але ніч ся уж не дасть одчїнїти, та холем в тот смутный момент, Михайле, приймий наше оправданя і обцяня, же Твоя работа не выйде навивоч. А ани не може, ведь окрема посліднїя книжки в друкарни Ты выдав ряд публікацій, котры зїстануть далшым генераціям. Ці то уж была ціла серія книжок приповідок, зборники народной творчости, народны календарі, множество публіцистичных і научных статей як етнограф. В каждой роботі є фалаток із Тебе, так есь ся і роздав, але не даремно, бо золоты зеренка в Твоїх творах найдуть потомки, наслідники, котры будуть Твої работы чїтати. Ты уж записаний на русиньским Олімпі, о

Тобі ся пише і буде писати в енциклопедиях і учебниках, а то ся стало уж за Твоого жывоута, што не каждому є дане.

В жывоу Ты зробиш немало, ведь нелем все есь писав, але в першїм рядї есь выховлєвав і навчав штудентів як высокошкольскый педагог на днеш Пряшівскїй універзітї, тогды на Філозофїчній факултї Універзітї П. Й. Шафарїка в Пряшові. Што Ты знав, то есь ся снажыв якнайліпше передати своїм выхованцям. Наїсто многы на Тебе забудуть і будуть Тя все в добрім споминати, ведь поміг есь їм вылетїти до світа знаня і роботы, а то не є мало.

Поміг есь і своїм властным дітём, котрых есь выховлєвав ведно зо своєв женов Аннов: сынови Славови і дївчатам Танї і Людї, про котрых Теїй одход до вічности є найбільстнїшый, бо то Твої найближшы, в них прудить Твоя кров, они суть Твоїма наслідниками. Їх днешнїй жаль ся не дасть порівнати з нашым, їм спомин на Тебе буде вічний, Ты зїстанеш навсе в їх сердцях, бо нянько є нянько, того маєме лем єдного. Будуть на Тебе споминати, будуть о Тобі повідати своїм потомкам, в них Ты зїстанеш вічным.

Родак із знамого русиньского села Пыхні, Сниньского окресу, де узрїв світло 27. новембра 1933, де ведно з материньским молоком ссає і генетичны одказы русиньских родічів і предків, де самоперше чув материньску русиньску бісїду, не міг быти никым іншым, як Русином. То знає одмаленька, то знає і кідь ходив до початкової школы, до гуменьской руської гімназії, на пряшівску філозофїчну факулту, кідь ту робив. То знає і чув у своїм сердцю цілий свій жывоут, лем на скоро штирицият років тот ёго генетична інформация была умело приспана, о жыла аж по ніжнїй революції, а то з тым векишов силос. Він з першых днів наших русиньских Народных новинок і часопису Русин став єя активным і запаленым сполупрацювником, регулярным дописователём, автором і ряду книжок, што вышли за помочі нашой редакції. Теїй принос є бесспорный, Твоя работа є зафікована в стовках сторінок написаных по русиньскы. Там є Твоє пробуджене русиньске Я, там треба глядати Теїй одказ, там Тобов зобране народне богатство русиньских предків. Также Ты днеш одходиш у вічність, але ту, на Землі, зїстає за Тобов немалый слід. Вдяка Тї за то, што Ты зробиш про свій русиньскый народ. Не забудеме на то!

Михайле, недавно сьме выпроваджали на послідню путь Твоого довгорічного камарата – сполупрацювника, партнера на многих турах по близкых і далеких лісах – Михала Поповіча. Вы не єден рочок были нерозлучныма камаратами, і Вы, як нашы сполупрацювники, єдны з найвірнїшых, сьте часто ведно приходили до нашой редакції. Ту сьте вели довгы дебаты міджі собов і з нами, то была красна атмосфера сполутворителів русиньских періодік. А кідь было якесь свято в редакції, то Вы двоє не могли нігда хыбовати. А кідь была добра налада, ці в редакції, ці в природі, ани єден з Вас нігда не побабрав забаву, навспак, были сьте єй катализаторами. А ты, Михайле, все есь нас потїшыє своєв неповторнов „жываньсков“. Не забудеме на Вас, Михайле і Михале. Так Михайло Гиряк ани не до трьх місяців одышов за своїм камаратом Михалом Поповічом, одышов і за своєв женов Аннов.

Напосліды выдыхнув Михайло Гиряк 20. марта 2007 року в пряшівскім шпыталю, ослабеным тяжков хворотов, высиленым заспає вічным сном. Очі близкых у тім моментї залляти слызы великого болю, сердце стисло каждому, хто до добрі знає. Твоя душа уж здобыла покій, а Твої тілесны остаткы ся навернуть до родных Пыхонь.

Вічная Тобі память!

Александр ЗОЗУЛЯК,
фотка автора

• На фотках Мирослава Сїрика: (зліва) жена президента СР Сїлвія Ґашпаровічова, президент СР Іван Ґашпаровіч, директорка Музею модерного уменя Енді Варгола у Міджілабірцях Валїка Мадярова і іншы при позераню работ Енді Варгола на вернісажи выставкы в главнїм місті Ірська Дабліні 27. 3. 2007. Президент І. Ґашпаровіч (взадї найзнамішый портрет Енді Варгола) на святочнїм отворіню вьставкы того умельця світового мена і русиньского поводу.

ІВАН ҐАШПАРОВІЧ – ПЕРШЫЙ ПРЕЗІДЕНТ НА ВЕРНІСАЖИ ВЪСТАВКЫ ТВОРІВ Е. ВАРГОЛА

27. марта 2007 в ірськїм музею „Dublin Castle“ в Дабліні президент Словеньской републікы Іван Ґашпаровіч отворив презентачну выставку вытворных работ Енді Варгола, котру в кураторьскїй концепції Др. Михала Бицка, ПгД. і Мґр. Мартїна Цубяка приправив Музей модерного уменя Енді Варгола і Сполочность Енді Варгола в Міджілабірцях у сполупраці з Амбасадов Словеньской републікы в Ірську. Президент Іван Ґашпаровіч, подля нам доступных інформацій, є першым президентом суверенного штату мімо США, котрый особно был на вернісажи выставкы творів той визначной особыности другой половины 20. стороча. Є то о то визначнїше, бо коріня некоронованого краля попарту Енді Варгола є на Словеньску, в русиньскім селї Микова, одкы ёго родічі-Русины за работов одышли до США. Выставка несе назву „ANDY WARHOL – HIS SLOVAK ROOTS“.

Выставка буде отворена в споминанім музею до 27. априля 2007 а од 1. мая 2007 буде реінсталирована в „Cork Public Museum“ в місті Корк.

Івета РУСИНКОВА,
кустодка ММУЕВ у Міджілабірцях

Репрезентатівна книжка о історії Русинів

Так бы сьме могли назвати найновшу книжку професора Торонтської універзітї, члена Канадської кралєвской академії наук – ПАВЛА РОБЕРТА МАґОЧІЯ під назвов „НАРОД НИВЫДКЫ – ілюстрована історія карпаторусинів“. Вышла недавно у Выдавательства В. Падыка (Ужгород 2007). Книга на 120 сторінках у стислій формі (што не так легко і было приправити, бо як автор по-

вів, омного легше є писати обшырно) росповідать о історії Русинів, їх предків од найстаршых часів, аж по сучасность. Є написана легкым, доступным штілом і може послужити як дітём у школі, так молодежи і дорослым. Є то цінна і інтересна книжка, котра буде подарована вшыткым, што ся учать русиньскый язык і культуру в школі, але і прекрасной дарунком про каждого Русина.

Найперше тот книжка вышла по анґліцкы (єдна часть в Ужгороді (2006) а друга часть в Торонті (2006), потім у перекладї з анґліцкы на українь-

скый язык Серґія Біленького і Надїї Кушко (Ужгород 2006), наслідно переклад до русиньского языка як пробу русиньского койне зробив Валерій Падык, к. ф. н., котрый зробив і коментарї під образками, бо половину книжки творить якостный ілюстрацный материал, котрый споминаний выдаватель і перекладатель выбрав із богатого архіву Павла Роберта Маґочія і Высукмного центра карпатісткы при Выдавательства В. Падыка. Головным редактором і автором графічної управы є Лариса Ільченко. Є то 155. книга Выдавательства В. Падыка в Ужгороді, котра мать вшыткы передусловія стати настольнов книжков ушыткых свідомых Русинів. Але жебы о історії Русинів ся дознало штотайвеце нелем Русинів, але і людей інших народностей, то книжка выйде і в далшых языках. Приправує ся выданя по словеньскы, румуньскы, польскы, в языку войводиньских Русинів у Сербїї, по сербскы, хорватьскы, чеськы, мадярьскы, словом – у языках тых країн, де жыє найвеце Русинів і одкы суть членьскы організації Світового конґресу Русинів. По румуньскы бы мала выйти, кідь вшытко піде добрі, перед 9. Світовым конґресом Русинів у румуньскім місті Сїґетї, котрый буде 21. – 24. юна 2007. Была бы то добра пропаґация нелем конґресу, але вообщє Русинів у Румуньску.

Але, же тот книжка вышла уж в трьх языках, а выйде і в далшых – то велика заслуга русиньского філантропа, спонзора, президента фірмы „Norstone Financial Corporation“ у канадскім Торонті – ШТЕФАНА ЧЕПЫ. Вдяка му за такый благородный почін. Ёго заслугов ушыткы школярї, котры ся учать русиньскый язык ці то на Словеньску, Україні, в Польску, Мадярьску або в Сербьску, тоту книжку дістануть задарьмо!

Остатні собі ю можуть купити або обіднати на адресі: Академія русиньской культуры в Словенскїй републіці або Світовий конґрес Русинів (тоты, што хочуть послати банковий шек), Духновічово нам. 1, 081 48 Пряшів, Словенська републіка. Книжку мож обіднати і телефонічно на числі: 0905 470 884 або на і-мейлової адресі: rusyn@st-online.sk. Хоць то є повнофаревна якостна книжка з твердов ламіноватов обалков, мож ю купити лем за 200 Ск + добірка і балне в сумі 50 Ск (в рамках Словенска), або за 8 УСД + поштовне і балне 13 УСД (про сусідні країны), респ. + поштовне і балне 16 УСД (про остатні країны світа). Ціна є зато така низка, бо хочеме, жебы тот книжка была доступна вшыткым! Віриме, же о ню буде великий інтерес. Про тых, што будуть ю хотїти купити прямо на вышше споминаний адресі, буде то мож все в понеділкї і сєреду од 8.00 до 10.30 год.

• Біловежа, 12. 4. 2007, стріча і бісїда з дітми з матерьской шкoлкы і основной шкoлы: (зверху зліва) авторкы приповідок Е. і М. Костовы зо своїма родічачами, писателька М. Мальцовска, організаторка акції К. Копорова, старостка Е. Поборжілова міджі дітми, (долов зліва) діти споминанах шкoл із учительками і родічачами, малый декламатор із ОШ – Петро Семан і тріо маленьких співачок із МШ – Александра Сториньска, Лівія Чічварова і Катка Ратицова.

Русиньска місія в двох русиньських селах

Єдним із найуспішніших починів обчаньского здружїня Русин і Народны новинки за минулы рік было выдана книжка русиньских приповідок двох гендікепованых сестер – **Марії і Ерікы Костовых** з Курова. Цїлём того проекту было нелем книжку выдати, але главно ей спрoпаговати, што в нашім припадї значїть донести ей прямо до матерьских і основных шкoл і тым мотивувати дітей, родічів, але і учительів к розвиваню народностной свідомости у молодой генерациї. Хоць фінанції на ґрантовый проект серії бісїд по русиньских селах на рік 2007 не были схвалены одборнов комісією про русиньску культуру при Министерствї культуры СР, русиньскы ентузіасты вирішыли довести свій задум до кінця і зачали організувати серії бісїд о народностній принадлежности, презентуючі притім і нововыдану книжку **Приповідкы на добру ніч**. Сестры Костовы, лем привітали таку ініціативу, бо і про них є незабытым зажитком стрїтити ся з дітським читателём, про котрого суть приповідкы написаны.

Біловежа мать в почливости традиції своїх предків, але...

Перша стріча з русиньсков приповідкoу в Біловежі буде про містну дітвору наїсто памятна, так як ся їм запамятають і двї сестры – **Маріка і Еріка**, котры пришли міджі шкoлкарів і шкoляриків біловезькой основной шкoлы. Приповідка о мерзенім коцурови, котру з приповідкoвой книжки прочітала писателька-колеґїня двох гендікепованых авторок **Марія МАЛЬЦОВСКА**, ся дітём полюбила і такой ся розвинула „важна діскузія“ – хто мать дома мачку або коцура, дознали сьме ся і то, же єден коцур в Біловежі мать поламану лабку і хто знать, як то з ним дале буде...

Не знаме, як то дале буде і з дітoчками в Біловежі, бо хоць русиньскій комунікації добрі порозуміли, скоро ани єдна дітина не знала по русиньскы реаговати на нашы вопросы. Родічі (холем тоты, што были участниками бісїды) допустили, же годину русиньской комунікації формов приступнов шкoлкарям бы прияли. То значїть, через приповідкы, віршыкы, наслідну комунікацію о прочітанім, але і через фольклор, русиньскы традиції – великодны, рїствяны і т. д., може, і біловезька дітвора приближыла бы ся к своїм предкам і зачала утримувати і пестувати то найцінніше духовне богатство, котре з каждым наступным

поколінём занепадать. Передшкoлаци бы попри латиньскій ґрафіці спознавали і буквы азбуки. Будеме рады, кідь учеме, же нелем русиньским фольклором є Біловежа вірна традиціям своїх предків, але же і шкoлярі в біловезькій шкoлі знають, хто то был А. Духнович, А. Павлович, же будуть знати, же в їх селї є велика традиція кошикарства, або і то, же вызнамный умелець Енді Варгол был тьж Русин, так як был Русин їх недавно помершый краян, фольклориста Вінцент Федор, і т. д...

А же суть жытелї Біловежы і днесь способны, але і щїры люде, о тїм нас пересвідчила панї старостка Інж. **Ева ПОБОРЖІЛОВА**, котра нашу русиньску місію належно спрoпаговала, але постарала ся і о то, жебы і біловезькы подникателї припомогли своїм краянкам з Курова словнити їх сон – выдати далшу книжку. Зато хочеме добрым словом ся одвдґачити сільскому уряду, панови **Й. СОРОКОВИ**, котры фінанчно присіли дївчатам, але і подникателям **П. МІКУЛОВИ**, **Я. ПІПАСОВИ**, **Б. ВЛАСТІМІЛОВИ** і **Й. КОСТУРОВИ**. Видно, же Русины іщі і днесь, хоць як є тяжко, знають сі помочі.

Хмелёва: Старый млин, русиньскій фольклор і „Дні хліба“, український язык, православна церьков із пословенченoв літурґієв, а жытелї села – Словаци...

З такыма парадоксами сьме ся стрїтили при своїй русиньскій місії в далшїм селї Бардієвского окресу – Хмелёвій. Пан староста **Ян ЖЕЛЕЗНЫЙ** (поводом Словак, але ёго русиньска комунікація свідчить о тїм, же з Хмелївчанами ся жьыв на сто процент) нам хотів якнайвече поповідати о своїх активітах у шьыткых областях жывота села. З тых найвызначнішых то є здобыты 3,5 мільона корун на реалізацію домовых чїстїчок одпадовых вод – тот проект одпозерали зо села Пыхні (окр. Снина), котре тьж подля чїсла жытелів не мало можность інакше порїшыти свою ситуацію з одпадовов водoв. Зрекoнштרוована будова недалеко шкoлкы є приправлена про потенціалных туристів, котры ту можуть переночувати, місце ту мать і клуб молодых із сателїтным кіном, але і книжніця, котру наїсто при нашій далшій навщїї доповниме і титулами з русиньской літературы. Такой з другого боку – за водoв нас заїнтересовав старый млин, в котрім

накручала єдну серію о варїню і телевізія **Папріка** (самособов варили ся русиньскы народны їдла), пан староста прозрадыв, же каждый рік в септембрї організуєт в селї Дні хліба – русиньскій фольклорный фестивал, сучастєв котрого є і демонстрація процесу печїня хліба в старім млинї, так як то колись робили нашы предкове.

Не дало ся обыйти ани недалеко матерьску шкoлку, до котрой ходить 16 по словеньскы комунікуючїх дітoчок. Учителькы лем безрадно стискають плечачи – так хотять родічі...

У шкoлі, де сьме ся выбрали на бісїду, была ситуація подобна, но з іщі векшым парадоксом. Шкoла є веджена як народностна – з выучованєм україньского языка, но видить ся, же тот україньскій язык ту є скоріше про містных жытелів як страшак, а не як їх материньскій язык, котрый бы од щїрого сердця хотїли і тым демонштровали свою народностну принадлежность. Як нам повів староста села, шкoлярів є ту мало і мають надїй, же бы ту поприходили діти з недалекого Зборова, де є велика концентрація ромской популациї, но подакотрых орадажує якраз україньскій язык. А як допала наша бісїда в єдиній „народностній шкoлі“ в Бардієвскім окресї? Шкoлярі – Словаци. Не чули сьме од них єдиноґо русиньского слова (жебы ту дахто комуніковав по україньскы – то в нияким припадї), хоць єдно дївча ся нам признало, же ей старша сестра ходить до шкoлы до Бехерова і зачала бісїдовати по русиньскы. Зїніціювали сьме шкoлярів, жебы нам посылали до редакції свої статї, може і дякы творы – поезію або прозу. Учать ся предцї азбуку, може і ту выростають дякы таланты, лем їх треба підхопити...

Панї директорка **Анна ДЗУБАКОВА** є смутна з того факту, так як ей мерзить і то, же православный священник, як попершыраз пришов до села, вів літурґію по словеньскы... Ёй прїорїтов є але утримати шкoлу в селї за каждую ціну, вопрос материньского языка, кідь боюють о каждую коруну, є в данїй ситуації другорядный.

З Хмелёвой сьме одышли з надїєв, же ходем на годинах україньского языка панї учителькы як демонштрацію їх материньского языка будут читати шкoлярям з приповідкoвой книжки їх краянoк – сестер з недалекого Курова. З директорков сьме ся згодили на фактї, же до шкoл треба якнайчастїше з такыма активітачи приходити, бо учительї сьме в тїм ділі безрадны, осамочены...

Кветослава КОПОРОВА,
фоткы А. З. і авторкы

• Хмелёва, 12. 4. 2007, бісїда з шкoлярями основной шкoлы, котру привітанєм гостів зачала директорка А. Дзубакoва (зверху третя справа). Потім наслідовала стріча зо старостом села Я. Железным (долoв першый зліва), котрый у бісїді зо шефредактором русиньских періодичных і неперіодичных выдань А. Зозуляком припомянув, же матерьска шкoлка з выховным языком русиньским – то є першый крок, як навернути дітей к языку своих предків. Уж призвиско учителькы МШ – М. Русинкoвой сїґналізує, же є Русинка. Про шкoлку є великым приносом ей вытварный талант – ціла шкoлка є выздoблена ей вытворами. Дїти ся ту чууть, як у приповідцї. Вірїме, же русиньскы приповідкы, котры сьме їм подаровали, лем дoтвoрять приемну атмосферу.

Нечекано од нас одышов Юрій Кресила,...

...академічний маляр, а то 22. марца 2007 в Пряшовї а родина і знамы го выпровадили на послїдню путь у Домі смутку в Пряшовї 26. марца 2007.

Быв учителём вытварной выховы і мальбы на Педагоґічній факултї в Пряшовї Універзїты П. Й. Шафарїка (1961 – 1963), на Фїлософїчній факултї в Пряшовї (1967 – 1978) і на Высoкій шкoлі вытварного умены в Братїславі (1978 – 1990). Быв родакoм із русиньского села Михайлів, Сниньского окресу, де ся народив 13. апрїля 1932. Быв участный на вшыткых выставках і акціях русиньских малярів, котры сьме організували дома і за границями нашoй републїкы. Неунавный вытварник і організатор, котрый над ушытко любив закутїны свого родного русиньского краю, был у Пряшовї всьґды, де ся дахто робило в области вытварного уменя. Але нелем ту, в сучасности має три выставкы своїх работ у розлічных ґалерїях. Свою послїдню выставку отворив лем недавно – 9. марца 2007 у Дворї під Винїчнов скалов у Брековї при Гуменнім. Ёго прекрасны країнкы, портреты (на фоторепродукції є ёго автопортрет) і рисункы прикрашають мноґы містности і ґалерїї, суть і будуть потїшїнем і в будучности про мноґых позерателів і любителів вытварного уменя.

Одповідь грекокатолицького апостольського екзархи на Отворене писмо

(Народні новинки ч. 9 – 12/2007)

Дякую за Ваше „Отворене писмо“ з 11. 3. 2007, котре є реакцією на розгласову релачію Радія Патрія. Не хотів єм спричинити дакому смутку своїма словами, але єпископ мусить бути прямим, кідь іде о принципіальні діла, хоць ся єго слова дакого і неприємно дотулять.

1. Каждый знає, же політична міць в 50. роках минулого стороча ліквідувала ведно грекокатолицьку церьков і русинський народ, таке од того часу ся ніхто одкрито не міг ідентифікувати як грекокатолик і Русин. Зато ся не дасть твердити, же за тоталіты было дость грекокатолицьких священників про русиньскы парохії, як пишете в писмі (о тім свідчить і статистика русиньскых абсолвентів КМБФ у Братіславі). Хоць тым лем підкреслити, же за даний став могли якраз комуністичні лідры русиньского поводу, котры нашим хлопцям, якы хотіли штудувати теологію, робили великы проблеми, і днесь ся чудують, же по русиньскых селах ся проповідало по словеньскы. Притім самы зміщили перспективу священницької професії на русиньскых селах і забрали тому, жебы з тых областей ішов дакто за священника. Не знам, ці то был іх ціль зміщити русиньску інтелігенцію, котра бы діяла міжді нашими людьми по селах, але є есте, же без нєй ся народ не міг цілы десятироча розвивати і днесь праві тоты політиці часто ся роблять великыма застанцями меншин.

2. Мам у пошлости „науковців, котры в 1995 році кодифікували русиньскый язык“, але то іщі не стачить на то, жебы могли перекладати біблічны тексты. Ведь условієм католицької церькви є, жебы каждый переклад до народного языка ся робив із оригінальної верзії, ці Вулгаты, або Септуагінты, з тым, же ся може порівняти з іншыма перекладами. А роблять то все одборники біблічної науки, котрых ціложыотным посланєм є штудіум Святого Писма, жебы ся так передышло ай найменшым різікам зміны тексту. Зато „Кан. 825 CIC“ підкреслює в параграфі 1: „Книгы Святого Писма не мож выдавати, кідь не суть схвалены Апостольскым престолом, або конференціев єпископів. Так исто, жебы ся могли выдавати їх переклады до народных языків, выжадує ся, абы были схвалены тов самою авторітотом і сучасно выбавленны потребныма і достаточныма пояснінями.“ Зато єм не мі повісти, же поважую русиньскы євангелії за автентичны і з повным одобрінєм церькви, котре выжадує церьковне право. На таких заважных книгах, якым є Святе Писмо, не мож робити лінгвістичны пробы в никотрім языку, а уж цалком не такого характеру, же ся предкладають віруючим як повинный літургичный текст, а притім не суть схвалены Святым престолом.

3. Літургія не є особным маєтком, з котрым собі може робити каждый што хоче, але є дїдовизнов церькви. І так не інтелігенція, але літургісты і тоты, што суть повірени церьков на основі декрету єпископа, можуть робити над перекладами. Красно, же „русиньскы священници і інтелігенція по 1989 році зачали активніше робити над церьковныма перекладами“, але хто іх на то повірив і до якої міры вникли до духа літургії через інтензівне штудуваня літургії? Ани переклад обычайной книжки не може ся публікувати без сугласу автора, а што потім з таким історичным ділом, якым є свята літургія? Зато „Кан. 657, § 1 CCEO“ приказує: „Схвалєваня літургичных текств, по попереднім проштудуваню Апостольскым престолом, є в патріархалных церьквах резервоване патріархови, в митрополитных церьквах sui iuris митрополитови зо сугласом рады єрархіє, в остатніх церьквах мать тото право лем Апостольскый престол, і тым в рамках, котры він становив, єпископы і їх легітімно установлены громады.“ Зато, же на Словеньску не маме од Апостольского престолу ніякы повірїня, што ся тычать літургичных книг, ани не сьме патріархално або митрополитно церькови, то подобно як і при перекладах Святого Писма, сьме і в літургичных перекладах одказаны на Святы престол. Зато єм мусив у розгласовій релачії повісти правду о тім, же русиньскы переклады євангелії ці літургичных текств не суть автентичны і одобрены належнов дікастеріев Святого престолу. А є правдов і то, же затля не суть приниманы ани вшыткыма віруючыма в русиньскых областях.

4. Грекокатолицька церьков ся цілы десятироча гордила своєв послушностєв Святому Отцєви, котра ся підтверджує респектованєм єго наряджін, котры суть закомпонованы в церьковнім праві в розлічных установлїнях Святого престолу. Зато є важне, жебы сьме ай перед свою народну приналежность поставили то, што належить церькви, бо інакше порушыме священницьку прїсягу, котру сьме зложыли перед своїм высвячїнем. Або можеме зістати „будителями“, але не знеужываїме на то Хрістове священство і єго євангелії – то значить позицію, котру сьме дістали од церькви, не властнов заслугов. Є много способів, як пробудити у народі здорове усвідомлїня, но треба то робити, респектуючі вшыткы священницькы і сплоченьскы принципы. Возьмімє собі приклад од благореченых єпископів Павла і Василя, попозераїме на способ русиньского родолюбя Александра Духновича і інших, од котрых ся много научїме тактності і терпезливості. Про нас не суть прикладами національно заміряны політиці, бо в іх снажїню не є тільки жертвенности, як презентують. Будьме мудрыма будователями, котры будууть дім на скалі Божых і церьковных заповідей (порівн. Лк 6, 46 – 49), і бойоїме за то, што є добре, хоснуїме к тому добры пути, бо ани добрый ціль не може посвячовати средства, котры к нєму ведуть.

Іщі раз дякую за „Отворене писмо“, котре мі дозволило припомянути Вам важность церьковного права і сучасно Вам припомянути, же без правил народ не поведе к доброму, а і то, з чім ся трапите, Вам не принесе радость. Желам Вам глибоке переживаня Великого посту, котрый дає простор про бїше покаяня, і выпрошую радостну надїю до великих свят Пасхы.

Владыка МІЛАН,
кошыцькый апостольскый екзарха
Кошыць, 22. 3. 2007

(Переклад із словеньского языка.)

ПЕРЕД 80 РОКАМИ ВЫСВЯТИЛИ ВЛАДЫКУ ГОЙДИЧА

Найвызнамніша особность в історії Грекокатолицької церькви на Словеньску, благореченый срьемученик Павел Петро Гойдич перед 80 роками, точно 25. марца 1927 року в Храмі св. Клімента у Римі, був высвяченый за єпископа, намісто свого передходці Діонізія Нярадїя, єпископа крижевацького, повіреного адміністратора і про прїшівску єпархію.

Заховали ся фотографії з тогдышнього святочного прїятя єпископа Гойдича в Прїшові, котре свідчить нелом о церьковнім, але і сплоченьскім вызнамї єго приходу на прїшівскый єпископскый престол.

З нагоды 80 років од єго єпископского высвячїня 23. – 25. марца 2007 року была Путь віруючїх до Рима, на котрій взяло участь коло 600 віруючїх і вышше 80 священників. Вшыткы собі припомянули высвячїня єпископа Гойдича в Храмі св. Клімента, де Службу Божу одслужыв прїшівскый грекокатолицькый єпарха Монс. Ян Бабяк, котру збогатив выступ Хору богословцїв св. Романа Сладкопівца з Прїшова. Проповідь мав кардинал Йозеф Томко. Мій погляд такий, же вгоднішым проповідателєм бы был представитель выходной конкрегації, бо Владыка Гойдич был достойным репрезентантом выходной церькви і обряду, был василіаном і великым Русином.

Прїшівскы грекокатолицькы віруючі, але і далшы, на єпископа-мученика Гойдича споминають з великов пошлївостєв і любовов. Він зістав сімболом вірности своїй церькви і народу.

Др. Петро КРАЙНЯК, Прїшів.

60. річниця высвячїня єпископа ТгДр. Василя Гопка

11. мая буде 60 років од єпископского высвячїня ТгДр. Василя Гопка, благореченого мученика Грекокатолицької церькви на Словеньску, помічного святячого єпископа Прїшівской грекокатолицької єпархії. Єго тілесны остаткы покоять ся, ведно з остатками єпископа П. П. Гойдича, в Катедралнім храмі св. Іоана Хрестителя у Прїшові.

Єпископске высвячїня прїяв В. Гопко (1947) з рук єпископа П. П. Гойдича. В єго єпископскім ербі были слова: „Жебы вшыткы єдно были“, котры наповнєвав прикладом єдности свого священницького жывота і ласкы ку Хрїстови, к своїй грекокатолицькій церькви, к св. Отцєви, к своїм вірникам і русиньскому народу. Як професор теології прививав своїм учням любов і пошлївость ку кіріломефодоському обряду і одказу. Із своїма вірниками был у неперестаннім контактї нелом на Словеньску, але і на Мораві, і в Чехах, де часто путовав.

В памяті грекокатолицькых вірників і Русинів навсе зістане памятка на того архіпастыря, церьковного годностаря і народу вірного великого священника.

П. КРАЙНЯК,
Прїшів

Підпорую Отворене писмо Монс. М. Хаутурови

В Отворенім писмі Монс. Міланови Хаутурови з 11. марца 2007 выступають дві срьєзны інституції. За бывшу русиньску секцію Грекокатолицької літургичной комісії: о. Франтішек Крайняк (Камюнка), о. Ярослав Поповець (Чірч), о. Мартін Костільник (Гунківці). За Одїліня русиньского языка і культуры Інституту регіональных і народностных штудій Прїшівской універзіты: Доц. ПгДр. Василь Ябур, к. н., ПгДр. Анна Плішкова, ПгД.

В Отворенім писмі преосвященному владыкуви Міланови Хаутурови срьєзно і з повнов важностєв ся пише: „Церьковна верхность бы мала честно признати, же до 1989 року был од самой церьковной верхности просядзованый словакізацыйный тренд.“ На нашы русиньскы села были насаджованы словеньскы плебаникы. А выслідок є тот, же на дакотрых селах євангелія і апостолы ся читають по словеньскы. Тото є тотална римокатолицизація і словакізація.

На просьбу членів бывшой русиньской секції Грекокатолицької літургичной комісії, жебы доволів переложены церьковны книгы послати до Ватикану, Преосвященный владыка Мілан Хаутур ся высловив: „До Рима не можуть іти переклады лем на „дакій говоровой речі“, з „неясныма правилами, жебы сьме не вышли насміх“.

Свого часу екзарха в радію говорив в язычію. Окрем іншого повів: „Єму з очей віпала солза.“ То што за „солза“?! Чом не слеза? Не є то насміх?

А на тім місці хоць ся вернути кус до минулости:

Было то в літі. Я стою на краснобрїдській автобусовій заставі. Нетерпезливо чекам на автобус Стрпків – Міджілабірці, бо требало ся мі дістати ся на лабірську пошту іщі дообїда. Як запізньо, треба чекати дас дві години.

Долов бережком із старой грекокатолицької парафії выхо-

дить на драгу якийсь молодой пан. Іде до свого авта. Я скоренько підбїг і звідую ся, ці не іде до Міджілаборець.

„Гей, – одповів незнамый пан. – Сїдайте.“

З Красногор Броду до Лабірця драга автом тримать пять минут. За тых пять минут я встиг „высповідати“ незнамого пана. Што він за єден і де робить. Я ся дізнав, же незнамый пан є міджілабірськым грекокатолицькым священником. Я ся потїшыв і гарю: „То є добрі. Лем ідьте у ступляях наших будителїв, пригортайте любов до свого знедоленого народу. Такыма были Духовіч, Павловіч, Кралицькый із сусіднього села Чабїны, який был ігуменом мукачєвского монастыря, Ставровскый-Поправов, што спить вічным сном на чертїжнїанськїм цїнтерю, в селі котрого до самой смерти был парохом.“

Молоый священник, як мі ся здало, мило ся усмівав. Я ся розлучив, потис молодому священкови руку, зажелав му в єго будительській роботі много успїхів.

Лемже вышло шыло з мішка. Молоый пан превелебный тым часом до церькви завів гру на гітарах.

О тім ся дізнав наставник грекокатолицької церькви о. Др. Маріан Поташ і милого Мілана Хаутура одшыковав десь до глухого села на Снинціну. Там молодой священник ся довго не огрів. Якась нечїста сила яковсь ракетововы быстротовы молодого священника выстрїлила аж до Рима. Там штудовав. По якїмсь часі Мілан Хаутур, тепер уж як екзарха, ся вернув до Кошыць. Квіслінгів щедро одмінюють за зраду властного народа. Радить, „што треба, а што не треба“, жебы тотално зміщити прадїдну віру Русинів і їх націоналность.

Протїв дырзоты треба ся одважно поставити, поky не буде пізно!

Михайло ШМАЙДА,
Красный Брїд

Выступлїня катедрального хору в Мадярьску

14. і 15. апрїля 2007 року Грекокатолицькый катедральный хор св. Іоана Хрестителя у Прїшові абсолвовав під веджїнем дірігенткы Валерії Грицовой выступлїня в мадярьскім Мучоню і Мішколцу. В Мучоню співав хор в містній Грекокатолицькій церькви св. Петра і Павла почас святой літургії, а по Божій Службі заспївав іщі пару пісень із свого репертоару. Хор позвав до Мучоня прїсєда містной русиньской самосправы пан Ілеш Кауліч у сполупраці з містнов грекокатолицьков парохієв.

В Мучоню при списованю людей ся приголосило к Русинам і грекокатолицькій церькви 1 500 жытелїв, а до Мучоню ся їх прїредково переселили перед 300 роками в рамках Земплїньско-Боршодьской жупы Вышнього Угорьска. Парохія в Мучоню была до 1924 року справована Прїшівскым єпископством і з

далшыма 24 парохіями. По роспадї Ракуско-Угорьска і взнику ЧСР перешла під церьковну юрїсдікцію Гайдудорозького єпископства.

Членове хору ся хотять ай через Народны новинки подяковати панови Каулічови за позваня до Мучоню, за увагу, котру організаторы присвячовали членам хору в часі гостєваня, і за богатый культурный програм і погошїня, котре їм приготували.

В недїлю, 15. апрїля хор выступив у Мішколцу грекокатолицькым храмі Прєсвятой Богородіці в рамках 18. фестивалу хорового співу ведно з далшыма штырьма хорами з Мадярьска. Презентація пісень в старославянськым языку ся стрїтила з великым успїхом, о чім свідчили довшотримачі потлескы на кінці концерту.

П. К.

ПгДр. Ольга Глосікова, др. н. – перша директорка...

... Музею русинської культури у Пряшіві. А же такий музей був зраджений, о тим сьме писали в ч. 44 – 46 / 2006 наших Народних новинок, де окрем іншого было уведжено: „Як пові міністер культури СР Марек Мадярч, МК СР вирішыло о зрядженню Музею русинської культури од 1. января 2007 року в рамках Словенського народного музею на Словенську. **Вопросом є, де музей буде. Запропонованый є Свідник або Пряшів... Міністерство культури СР із конечной платностев вирішыть о центрі нового музею на основі одборных пропозицій так, жебы термін 1. 1. 2007 был дотриманый...**“

Наконець рішнем міністра культури было, же Музей русинської культури буде в Пряшіві. Тот музей є самостатнов організачнов єдиніцєв Словенського народного музею, як наприклад сучасный Музей української культури у Свіднику, котрый од 1. 1. 2007 так был переименований із Музею українсько-руської культури.

26. февраля 2007 у Братиславі было выберове конаня на місце директора Музею русинської культури у Пряшіві, на котрим взяли участь двое кандидаты. Выгнала ПгДр. **Ольга Глосікова, др. н.**, на 2. місці скінчів – Мгр. **Ян Калиняк**. Наслідно вітаж конаня дістав декрет

о менованю за директора Музею русинської культури в Пряшіві з платностев од 1. марца 2007.

І так новов директорков ся стала бывша посланкыня Федерелного згромаждіня ЧСФР і сучасный высокошкольський педагог, котрый робить на Катедрі гуманітннх наук і чітає лекції з розлічных сполоченьско-научных дісціплін на Факулті виробных технолоґій у Пряшіві Технічної універзіты в Кошыцах. Говорить по русинськы (што было єдным з условій виберового конаня), є Русинков, родачков із села Камюнка, Старолюбвянського окресу.

Сучаснов основнов задачов першой директорки Музею русинської культури у Пряшіві є найти вгдну будову про новий музей.

Наконець треба додати, же функчный музей русинської культури з ґалерієв – бы было досягнутєм тьж єдною із послїдніх головных задач, котры собі поставила на зачатках русинського возродного процесу в 1991 р. Русинська оброда на Словенську.

Розговор із новов директорков принесеме в наступнім числі Народных новинок.

-а3-

Марія Мачошкова – велика реклама русинству

12. октября 2006 року был успешный концерт русинської співачки **Марії Мачошковой** із гостями з нагоды 50-річя єй співацькой кар'єры, о котрім сьме уж писали в Народных новинках. 11. априля 2007 року на тим самім місцю, т. є. у великій салі Театру **Йонаша Заборського** в Пряшіві, про великий інтерес з боку позерателів ся концерт повторив. Як на першым, так і на другім концерті патронат над ним взяв уряд Пряшівського самосправного края, конкретно ведуча одбору культуры пані Мгр. Ева Арваєва, яка на тот раз модерировала ґалаконцерт. Здало бы ся, же ніт о чім писати, же то уж вшытко было, але опак є правда. Доброго є все мало. А Мачошкова – то є файный фалаток нашой русинської культуры, помалы і історії.

Перелопновена сала, із доложеныма стіпцями нараховала може сімсто міст. Короткый документарный фїлм о співацькї скоро няже око не вхабив сухым. Стовкы людей, які Марку радо дондєсь слушають, а зато ай пришли на концерт із вшыткых сіділєк Пряшова, з Кошыць, але і з околиці, з обидовм слїдовали на полотні чаровный зьяв співачкы, яка з про ню тіпнов шіростєв говорила о осудї своєї співацькой дороги, о людєх, жебы ся заслужили, жебы ся стала співачков, о своїх нелегкых соціалных условіях. Фїлм емоціонально вплинув на позерателів.

Кідь ся співачка обявила на сцені, роспылнула ся минулость, вказала ся сила сучасности, сила русинської співачкы, яку не зотре никакый час. Єй „служніцєв“ є все жадаєна і обдївлєвана Марія Мачошкова, родом з Потинок, Свідницького окресу, з яков походила по світі, выпівала свої і чуждї жалї і радости. А все єй позератель чекав з нетерпеливостєв, прїмаєв з радостиєв, в очекованю умелєцького заштыку. Роздавала своє співацьке умения повнамя жменяма. Была шїра к позерателям, зато єй любило і люблять дондєсь. Дарьмо, як повїла пані Арваєва, є то перша дама русинської співачкы.

На концерті одзвучали знамы єй пісні од Коли-м была мала, мала, через На плаю вїцї пасу, Ей гої, тілі, тілі, аж по Мамко моя любя і іншы. Добрі ся слухав єй голос. Втихомирєвав, заспокоєвав, наповнєвав радостєв зо жывота., выкликовав спомини. Марька была щастна, а зато щастя роздавала вшыткым участникам концерту. А што было главне, была сама собов. **Свої словны вступы презентовала по русинськы, же „буду по своєму, бо так мї ліпше“.**

Но не є то злате? Вшыткы єй розумїла, а треба повісти, же окрем Русинів, якых была переважна часть, в салі сидїли ай Словаці, але никома ани не пришло, же то она говорить по русинськы. Брали то як часть єй прояву, як єй саму, ку котрий неодділно патрїть русинськый язык. Было то шумне і миле од такой вызнамної співачкы, яка ся **отворено голосить ку своему русинському коріню**, не скрывать ся за чуждї хребты. Ай зато єй лодє люблять без розділу народності. Служить їм прикладом, бо є іщі кому служити.

Не одставали за нєв і єй гості і творили з нєв гармонічний цілок на сцені. Яно Амброз, Моніка Кандрачова, Анна Сервіцька, Микола Петрашовський із своєв дітков Наталієв, Анна Шутякова, Андрій Кандрач, який мав свою музику. Быв то vyrivnany ансамбль. Што номер, то крашка співачка, то ліпшый прояв співачкы кї співачкы. Приїде ся мї на тим місті парафразовати слова посланця Народной Рады СР Мудр. Йозефа Галецького, який повів, же ани маєрїтний народ не має таких народных співачк в сучасности, як Русини. А то здалека не были вшыткы на Марькинїм концерті, як, наприклад, Луацко-Карафа, Марія Чокынова, Маріана Железна і цілий ряд іншых.

В порівнаню з попереднім концертном, тот другый был компактнішый, динамічнїшый, обогаченый властныма споминиами Марії Мачошковой на єй „прїмацькы“ до Українського народного асамблю в Пряшіві, на конкурз, на який пришла із своїм няньком, який єй гварив, жебы „спївала грубеє“, кідь од нєй Юрїй Костюк выжадовав, жебы спївала вышеє. І на першым, і на другім концерті нам хыбило мена авторів співанок кї обробок, што мож в будучности направити.

Не хыбила на концерті ани популярна група **Дришка**, співачкы котрой наповно розосміяли салу і їм властным способом одовздали почливість своїй „хрестнїй“. Потрескам не было кінця-края. Позерателї тлескали русинськы співанцї, а расходили ся заспокоєны, весєлы, а же многы з них бы пришли іщі раз на такий концерт. Не знати, ці так ся іщі стане в Пряшіві, але чувати, же має быти в Гуменнім. Зьяє буде нагода хосєнно і на высокый умелєцькый уровни пережыти стрічу з першов дамов русинської співачкы Маріїв Мачошковой і єй гостями. А треба спомянати, же она за свою 50-річну співацьку кар'єру була оцінена Премієв председы Пряшівського СК.

М. МАЛЬЦОВСКА

Посланець з Ялинки: „Кідь будете дашто потребовати...“

21. октября 2006 року в русинськїм селі в Києві, Старолюбвянського окресу, было вызнамне свято. Святовала ся стовка од народжіня в селі Народного умелца Деїздєря Миллого і 35 років од єго смерти, што было споене з выставов єго образів, на котрой ся зышло ай много вызнамых людей нєлем Старолюбвянського окресу. Быв міджі нима ай посланець Народной рады Словенської републікы – Мудр. **Йозеф Галецький**, який собі нашов жену в Києві. Спознали сьме ся з ним блїже і дізнали сьме ся, же є то Русин і походить із села Ялинка, Бардїєвского окресу. Жьє в Бардїєві і є докторським директором в Бардїєвскых купелях. В тим функчнїм періодї ся став посланцем НР СР, а засєдно і председом Выбору соціалных діл і выставы НР СР.

Дость важны посты на то, абы сьме ся го попросили, як ся ку тьм, скоро найвышшым метам обычайный хлопець з Ялинкы дістав. Наїсто на нєго в першым рядї мала вплив родина. Дав нам за правду і розговорив ся:

– Народив ем ся в обычайнїй сїльскій родині, як преважна векишна русинськых дітєв. Село, земля, господарство – то были главны прїоріты родины. Было треба выгововати четверо дітєв. Главно отець „тискає“ на то, абы дітї были вышколованы (пан Галецький має іщі двоох братів і єдну сестру). Отець нам контролєвав домашнї задачі. Доказав нас одборно контролєвати аж до 6. класы, наприклад з математїкы, геометрїї. Сам має мїщанську школу, а то было колыє на уровни середнїй школы. Має іти ай на високу, але животны поїї ся так збїгли, же ся мусев старати о обычайну обжыву родины.

Отець Йозеф Галецький то винагородив на своїх дітєх і дав їх вшыткы штирєх „высоко“ вышколовати. Дїтї го не скламали. Днєсь досягують высокы посты в школствї, медїцинї, фїнанчнїцї, політіці і ін. Также таков путєв шов ай сын Йожко. Скінчїв есєвешку в Бардїєві, пак Лїкарську факульту П. Й. Шафарика в Кошыцах, общу медїцину. Шпєціалїзовав ся на кардіологію, робив у шпыталю з поліклініков в Бардїєві, де з інтерного одділїня ся выпрацовав на директора шпыталю.

А што прївело Мудр. **Йозефа Галецького**, жебы кандидовав до словенського парламенту?

– В прїнціпі роблю політику уж од 1991 року, – повів нам. – Занимам ся соціалныма ділами, выствєбов. То значить, соціална політіка в штатї, прїниманя соціалных законїє і розовї бываня, де належать шататны кварталї, малометражны кварталї, тото, што собі чловеїк не може поставити з властных фїнанцій, а потребує пїнязі од штату або комуналных пїнязі од сел, міст. Занимає ся контролєв міністра работы і соціалных діл і родины, а так само міністра реґіонального

розовя і выставы. Вшыткы законы, котры приправують, мустяť перейти через наш выбор, де ся возмуть до увагы критїчны припоминкы, а потїм ся дає сулас, абы могли іти до парламенту.

І хочь маме далеко од споминаной сфєры, хыбалєть може в тим, же все боємє з даякыма соціалныма бїдама, збачили сьме, же пан посланець є дома у своїй проблематїці. Тадь не чудо, бо довгий час был председом окресного представительства Людовой страны ГЗДС в Бардїєві, крайского представительства в Пряшіві, што закономерно значило поступ вышеє. Полїтіка є політіка, але нас інтерєсовало, яке має одношїня пан посланець к русинству, як прїймає тот факт, же сам є Русин, а ці му то дяк в жывотї помогло.

– Што ся тькаєт русинства, моя кампань в наших партїйных новинках Словенського до того проходила в тім дуєї, же ем Русин і кандїдуу до парламенту. Не ганьбив ем ся за то, але брав ем то як штось своє, шпєціфічне.

– Ай сьме дашто обїцяли Русинам?

– Обїцяв ем. А то розовї фолклору, а главно материално-технічної бази. Знає, же суть проблемы із сценама, костюмама, організованєм акцій. Они акції знають організовати, вытренованы суть, лем їх даку підпорити, абы мали пїнязі і могли розвивати свою роботу. Треба то підпорвати, бо Русини суть в тім найсилнїшы. Што ся тькаєт фолклору, спієв або сполоченьского жывота, не найдете таку общїну на Словенську. То ани Орава, Ліптов, ани Спіш, ани Гемєр не має тоту характерїстіку, як має область русинська на выходнїм Словенську. Ту што співає, то солїста, а на Словенську я познам Гулаєву, а то є скоро выштыко. Русини мають свою культуру, яка є мїморядно взычна і мїморядно добра. Розвивать ся сама. О тим, же є якостна, не загыне і не треба єй дяк поганяти. Самы видіте, же каждїй, хто має інте-

рес співаєт, прїїде, прїпутує здалєка, і хочь з того не має великїй зиск, є охотнїй тому прїсвятити час і енергію. Я ходжу на Маковіцкє стругу до Бардїєва. А там є выкївіт співаєк, было бы того на ціле Польско або напів України. Ай з боку сполоченьского жывота русинськых організаций было бы їх треба даку выштыку, їх уровень даши на знамость. Кідь ся дасть допомоґи в тім ділі, рад то зроблю.

Як ся гварить, політіка є паньске гунцутство. Але кідь такий пан од політікы, якым є посланець Галецький, говорить до діла і має снагу помоґи своему роду, то в каждїй припадї потїшит. Радость слухати, як з істов давков гордостї говорить о тим, як єго „дївачата“ і маленька вничка ся навчили по русинськы, главно од бабкы. (Не має быти проблем і дома завести русинськый язык, бо єго жена походить з Києва, але самы добрі знаєме, як є то тяжко в словенськїй средї з тьм нашим сердечным ділом – М. М.). За важне в русинськїй проблематїці поважає такзване секундарне русинство.

– Не завивати на любей, які сї пишуть словенську народность, – гварить. – Бїсїдуєть по словенськы, але чувство мають русинське. Тото є подля мене найвекша група. До нєй патрю і я, але де є русинська культура, русинська проблематїка, там їду. Знає, же тото є мое, то є моя генетїка, я ся того не можю збавити, бо то є мое ДНА, а по другє, мене то бавить, люблю то. Мене інтерєсує мое корїня, де аж сягають.

А іщі пан посланець споминать латїнку, на яку бы мали перейти Русини, бо подля нєго бы было веце чїтателів і акептантїв русинськых выдань. (Є то правда, же молоды людє не вшыткы знають азбуку, але зяє є то лем хыба в тим, же русинське школство ся розвивать дуже помалы, а не в тим, же в латїнїці бы ся веце чїтало. Были ту уж такы спробы в минулостї, но неупсїлишы. Русини, подля нас, ай тьм суть оріґіналны, же ся не розпылнує в латїнозычнїм морю, але затрїмають сї то, што їх одокремлиє од векишны – М. М.)

З посланцєв словенського парламенту Мудр. Йозеф Галецькым сьме ся стрїтили нагоды на акції. Прїємно на зарезала єго встрїчнєвоє в одношїню к людєм. „Кідь будете дашто потребовати, нїя ся любить.“ – то были єго слова к людєм. А кідьже ся їднать о Русина, надїєме ся, же ся не погївають, кідь повіме, жебы го было треба выужыти. А то і зато, же прїобичав, же радо ся попозерать міджі наших людей, возьме участь на акціях, громадах, де ся будуть рїшати культурно-освітївы вопросы Русинів. Тадь чом бы не мїг быти міджі нами, кідь, наприклад го видиме через телєвізну образовку в Врїднїцях. Ліпше раз відіти, як сто-раз чути.

Марія МАЛЬЦОВСКА,
фотка авторкы

Одышов мій добрый сполупрацовник

21. марца з прьяшівської редакції Народных новинок і Русина прозвучали в телефонї смутны слова шефредактора:
– Янку, мам про ты смутну справу.
– Та яку, Сауу.
– Таку, же вчера од нас одышов твої сполупрацовник, сполуавтор русинськых учебникіє, Михайло Гиряк. Зато прїїдий у пятнїцу (23. марца 2007) на єденадцяту годину до Дому смутку в Пряшіві на послїдню розлучку з ним.

І так ся стало: я пришов, ведно з дальшыма єго сполупрацовниками, родиноч і знамыма, одпровадити го наслідно путь.

М. Гиряк ся народив у русинськїм селї Пыхні, Свинського окресу, де скінчїв і основну школу. Потїм пішов студовати до Штатной руськой іміназії в Гуменнім, де зматуровав 1952 року. По абсолвованю Фїлософїчної факульты Високой педагогїчної школы в Пряшіві (1953 – 1957) наступив за редактора часопїсы Дружно вперед (1957 – 1960). Свої етнографїчны знаня пошырьв студїом фолклорїстікы почас інтерной науной ашпірантуры на Фїлософїчний факулті Універзіты Коменського в Братїславі (1960 – 1963). Ашпірантськы экзамены зробив і кандїдатуську роботу обґаїв у Народопїснїм інштїтуї Словенської академії наук в Братїславі (1965). Потїм як научный працовник робив на Фїлософїчний факулті Універзіты П. Й. Шафарика в Кошыцах, пізнїше на Прьяшівській універзіті. Свій фолклорїстичный выскум орьентован на збераня русинськых народных прїповїдок, легенд, анегдот, повїдань із жывота, народных співанок, пословиць і гаданок.

В послїдніх роках опублїковав вышеє 300 народопїсных статей о русиньскых селах выходного Словенська, перед тьм выдыв

сім книжок русинськых народных прїповїдок (1965 – 1979), зборник властных прїповїдок „Чарївні стежки“ (1979), зборник народной прозы зо Старинської долины (1979), три книжкы выбраного з русинськых народных прїповїдок (1983 – 1986), три зборникы співанок: „Пїсні Ю. Колинчака“ (1982), „Народнї пісні села Оряшина“ (1986) і „Співанкы Анны Мацібобовой“ (1993), моноґрафїю о русиньскых народных прїповїдах выходного Словенська (1983), моноґрафїю о русиньскых народных прїрїчных співанках выходного Словенська (1989), Бібліоґрафію народных співанок і народной поезїї Русинів выходного Словенська І. (1994). Представив ся і як автор многих фолклорїстичных студїї, одборных статей, рецензій, фейтонів, репортажєв, але прїтїм був все высокошкольським педагоґом.

У своім пензіійнім віці єго головным цілєм ся стало, жебы штоняйвеце з єго доवरїчної фолклорїстичной работы послужыло учням і студентам русинського языка і культури. З той прїчыны став ся сумлїнным сполуавтором дакотрых учебників як про першый, так і про другый ступїнь основных школ із навчанєм русинського языка і культури, в котрых домінує устна народна творчость Русинів як дїдовизна наших предків. По взикну Одділїня русинського языка і культури в рамках Інштїтуту народностных студїї і чуждїх языків на Прьяшівській універзіті (1999) так само учїв студентів росшырюющей формы студїя русинського языка і культури предмет русинськый народопїс.

Буду на Тебе, Михайле, навсе памятати, бо Ты був нєлем мїй добрый сполупрацовник при выдаваню русинськых учебників, але і добрым камаратом. Вічна Тобї память!

Ян ГРИБ, Репеїв

Хочете помоґи? Мате можность і формов 2 % з данї про Народны новинкы і Русина!

Як? Просто. Кажда фізїчна і правнїцька особа може выповнити на данєвїм урядї прїступный формуляр, у яким уведе, же дарує двї процента з данї з прїїмуну на учет обчаньского здружїня Русин і Народны новинкы (Občianske združenie Rusin a Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov).

З цілого сердца дякуєме допереду вшыткым нашим добродїтелям.

РЕДАКЦІЯ

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

Выдавать Русин і Народны новинкы з фїнанчнов помочов Міністерства культуры СР. Шефредактор: Мгр. Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветслава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Адреса: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov**. Тел.: 051/77 256 29. Передплатне на рік 250 Ск, до сусїднїх штатів – 600 Ск, до заґранїча поштов II. класы 35 \$ або 26 €, поштов I. класы 43 \$ або 34 €, заплатити мож прямо в редакції, банковым чеком, банковым переводом або поштовов поукажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, робоґка Prešov. Выроба: Друкарня КУШНІР у Пряшіві. Рєґїстрачне ч. **МК SR 417/91, MİC 49 438**. Опублїкованы погляды дописователїв не мустять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернетї: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novinky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP – 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2